

UOČI PRAVOSLAVNOG BOŽIĆA: PROTOJEREJ STAVROFOR VLADAN PERIŠIĆ, ČELNIK SRPSKE PRAVOSLAVNE CRKVE NE OPCIJE U DUBROVNIKU

Piše: Anđelka Kelava
Foto: Željko Tutnjević

> Približava se pravoslavni Božić. Na koji ga način proslavljaju pravoslavni vjernici u Dubrovniku? Jesu li se zadržali neki stari običaji? Što se nađe na blagdanskog trpezi, kako se uređuje kuća za Božić?

Da, približava se Božić, koji i pravoslavni, isto kao i katolici, slave 25. decembra, samo na žalost u skladu sa različitim kalendarima. Eto, još jednom smo dozvolili sebi da i jedna tako beznačajna stvar, kakva je kalendar, pored mnogih drugih, doprinese nesretnoj podjeli između crkava. Možemo se samo nadati da ćemo se jednog dana (poželjno je u skorijoj budućnosti) moći dogovoriti o tome da barem Božić i Uskrs proslavljamo istog dana, a u jednoj sretnijoj budućnosti i zajedno.

Vjernici u Dubrovniku, kao manje-više i svi ostali pravoslavni vjernici, Božić proslavljaju prije svega svečanim crkvenim službama, ponajprije božićnom liturgijom, a onda i raznoraznim crkvenim običajima. Ti običaji se mogu u svojim detaljima razlikovati od kraja do kraja i od naroda do naroda. Ne položim mnogo, ako išta, na te običaje. Zadovoljan sam ako ne protivreće osnovnoj ideji Božića, a ona se sastoji u tome da proslavljamo dan kada je Bog postao čovjek, da bi čovjek mogao da postane bog. Tvorac svijeta, cjelokupnog univerzuma, onda kada je u tom svijetu, uprkos njegovim tvorackim namjerama, nešto ipak pošlo po zlu (ispostavlja se, kad se svedu svi račun, da je to bilo zbog čovjekovog egoizma), i to do te mjere da je ugrozilo njegovu osnovnu intenciju i usmjerenje, rješava da se i lično umiješa u svjetske tokove tako što će, lišen svake božanske slave koja mu po prirodi od vječnosti pripada, doći u ovaj svijet, u svoju ranjenu tvorevinu, i to ne u obliku moćnog Tvorca, nego u obliku običnog stvorenja (čovjeka). Ne gubeći božansku prirodu (ali lišen njoj pripadajuće slave) Bog (u licu svoga Sina) uzima na sebe i ljudsku prirodu da bi je iscijelio, očistio, prosvijetlio i obožio. Da bi spasio čovjeka Bog se umanjuje, unižava, djeluje odozdo, a ne odozgo, djeluje primjerno, a ne naredbama, po-

Što poručujete vjernicima za predstojeći Božić?

Svim vjernicima (pravoslavnim i katolicima) želim sretno i blagosloveno božićne praznike. Pravoslavni se međusobno u te dane pozdravljaju tako što jedan kaže: "Mir Božijji, Hristos se rodi", a drugi odgovara: "Vaistinu se rodi". I zaista je Božiji mir jedna od temeljnih stvari koje nam je Hristos, ovaploćeni Bog, ostavio kao amanet. U svojoj čuvenoj Besjedi na gori, Isus nam objasnjava ko je sve blažen i zbog čega. Između ostalog on tu kaže: "Blaženi su koji plaču, jer će se utješiti." Ili: "Blaženi gladni i žedni pravde jer će se nasititi", itd, itd. Ali kaže i: "Blaženi mirotvorci, jer će se sinovi Božiji nazvati". Lijepo je, dakle, utješiti se. Lijepo je i nasititi se pravde Božije. Lijepo je dobiti i ostalo o čemu govore druga blaženstva, ali je sigurno najuzvišenije nazvati se sinom Božijim. Od toga nema ničega višeg, ničega dostojnijeg, ničega poželjnijeg ni veličanstvenijeg ni na nebu ni na zemlji. A jedino će mirotvorci zaslužiti da budu sinovi Boga živoga. Zato bi i moja poruka svim hrišćanima (katolicima i pravoslavcima) bila: tvorite mir među ljudima i ne brinite se za svoje spasenje. Mirotvorstvo je prečica ka carstvu nebeskom. Gradite mir i Bog će vas nagraditi time da budete njegova djeca u nezalaznom carstvu njegovom. "Mir Božijji, Hristos se rodi".

rodnim običajima. Ti običaji se mogu u svojim detaljima razlikovati od kraja do kraja i od naroda do naroda. Ne položim mnogo, ako išta, na te običaje. Zadovoljan sam ako ne protivreće osnovnoj ideji Božića, a ona se sastoji u tome da proslavljamo dan kada je Bog postao čovjek, da bi čovjek mogao da postane bog. Tvorac svijeta, cjelokupnog univerzuma, onda kada je u tom svijetu, uprkos njegovim tvorackim namjerama, nešto ipak pošlo po zlu (ispostavlja se, kad se svedu svi račun, da je to bilo zbog čovjekovog egoizma), i to do te mjere da je ugrozilo njegovu osnovnu intenciju i usmjerenje, rješava da se i lično umiješa u svjetske tokove tako što će, lišen svake božanske slave koja mu po prirodi od vječnosti pripada, doći u ovaj svijet, u svoju ranjenu tvorevinu, i to ne u obliku moćnog Tvorca, nego u obliku običnog stvorenja (čovjeka). Ne gubeći božansku prirodu (ali lišen njoj pripadajuće slave) Bog (u licu svoga Sina) uzima na sebe i ljudsku prirodu da bi je iscijelio, očistio, prosvijetlio i obožio. Da bi spasio čovjeka Bog se umanjuje, unižava, djeluje odozdo, a ne odozgo, djeluje primjerno, a ne naredbama, po-

staje uzor a ne despot. Time Božić (u našem jeziku etimološki to je Bogić ili mali Bog) postaje početak čovjekovog spasenja (od sopstvenog egoizma koji ga u konačnici odvođi grijehu i na kraju smrti). I ako na dan Božića ne proslavljamo upravo dan kada nam je svanulo, dan kada je naše spasenje počelo da se ostvaruje, dan kada smo konačno počeli da postajemo onakvi kakvim nas je Bog i htio, onda je sasvim svejedno kakve običaje tog da-

tak. Postoji izreka: "Bolje je da propadne selo, nego običaji", a ja vam kažem da je bolje da propadnu svi božićni običaji (u narodu toliko omiljeni), nego da propadne jedan jedini element jevanđeljske božićne poruke. A ako uspijemo da sačuvamo osnovni smisao ovog praznika, tek onda ćemo moći da uživamo i u svom šarenilu božićnih narodnih običaja kojima naši krajevi na Balkanu izobiluju, bez (inače opravdanog) straha da smo

sklopu molitvene osmine, katolički i pravoslavni vjernici u Dubrovniku, u prvom mjesecu u godini, zajedno se mole Bogu da ponovo uspostavi jedinstvo među njima, da učini da razdijeljena crkva opet postane jedna. Ništa normalnije, ništa prirodnije i ništa bogougodnije, nego da svi hrišćani žele da se ponovo uspostavi jedinstvo crkve. Crkva Hristova podijeljena je već cio milenijum. Tome se mogu radovati svi osim hrišćana, koji bi

vjernicima koji su svjesni da Bog ne želi razdijeljenu i pocijepanu crkvu, nego jednu i jedinstvenu, sa Hristom kao svojom glavom. Da li će do tog jedinstva (ikada) doći, mi naravno ne znamo, ali čak i da nikada neće, vrijedno je oko toga se uložiti ne mali napor, jer već i sama želja za jedinstvom govori o dobrim namjerama i razumijevanju biti crkve. Naime, prosto nije prirodno, nije hrišćanski, željeti razdijeljenu crkvu i radovati se

Dubrovnika srpske nacionalnosti izjavio kako su Srbi u Dubrovniku ugroženi. Kako gledate na takve napise? Je li bilo slučajeva da su vam se Vaši vjernici žalili da su ugroženi u našem Gradu? Jeste li Vi ikada doživjeli neku situaciju u kojoj ste se tako osjetili?

Ja bih cio taj slučaj počastvovao neobraćanjem pažnje i nepridavanjem značaja.

> Sve više Dubrovčana odlazi u Trebinje. Također i stanovnici s tog područja dolaze bez problema u Grad. Osim ljeti, i velikih gužvi na granici, stječe

tom postaju (ničim potkrijepljene) istine kojih se ljudi pridržavaju kao da to zaista i jesu. Jače od svih propagandnih mašinerija u službi ove ili one ideologije je lično poznanstvo. Ako ste se lično uvjerali u to da je neko prema vama npr. blagonaklon, teško da će vam neka vijest u štampi ili na TV promijeniti mišljenje. Ali ako nemate ličnog kontakta, utiska iz prve ruke, onda vaše mišljenje o drugom formiraju mediji, a oni su, kod nas ali i cijelom svijetu, gotovo uvijek sredstvo u rukama vladajućih struktura, koje nisu baš uvijek onakve kakve bi trebalo da budu. Stoga mene uvijek raduju upravo ti neposredni susreti, i nadam se da će ovi između Dubrovčana i Trebinjaca ići samo uzlaznom putanjom.

> Pravoslavna crkva vodi više sudskih sporova za povrat nekretnina, poglavito unutar zidina. Kako napreduju ti postupci?

Tačno je da Pravoslavna crkva želi da joj se vrati barem dio otete imovine. Vraćanje otetog valjda ne bi trebalo da bude sporno. Tačno je i to da je jedan dio imovine vraćen, ali se još uvijek mnogi sporovi oko imovine vuku po sudovima godinama bez izgleda na skori završetak. Ne znam šta bih vam tačno odgovorio na Vaše pitanje o tome kako ti postupci napreduju. Neko bi možda mogao reći da je to ubičajeno tempo, i možda je to zaista i tako, ali po mom shvatanju to je izuzetno sporo.

Ljude uvijek razdvaja prije svega nepoznavanje koje onda proizvodi raznorazne predrasude koje potom postaju (ničim potkrijepljene) istine kojih se ljudi pridržavaju kao da to zaista i jesu

na sprovodimo, da li na božićnu službu idemo u ponoć ili u zoru, da li smo okitili jelku ili badnjak, da li je na prazničnoj trpezi ovo ili ono, itd, itd. Ako ne uspijemo da sačuvamo suštinu ovog praznika, o kojoj sam rekao samo nekoliko riječi koje ni izdaleka ne mogu iscrpiti njegovu dubinu, nikakvi običaji i nikakva tradicija (koji sami po sebi mogu biti simpatični i prihvatljivi) neće moći da nadoknade taj gubi-

najdublju tajnu cjelokupnog kosmosa (koja se sastoji u tome da je Bog postao čovjek) svedemo na narodni folklor, šarenilo i trpezu.

> Svake godine vladika Gligorije u siječnju sudjeluje na zajedničkoj misi s dubrovačkim biskupom. Njih dvojica najbolje su pokazali koliko je važan otvoreni dijalog. Kako Vi gledate na odnose dviju crkava i odnose s ostalim vjerskim zajednicama u Dubrovniku?

Već nekoliko godina, u

trebalo da rade sve što je u njihovoj moći da do ponovnog ujedinjenja dodje (naravno, podrazumijeva se: kada se međusobno slože u najvažnijim pitanjima crkve, i to ne prisilom ili nekakvim lukavstvima, nego iskrenim dijalogom međusobnim razumijevanjem). Upravo se oko toga već neko vrijeme, kao predvodnici svojih crkava, trude i biskup Mate Uzinić i episkop Grigorije Đurić, zajedno sa onim svojim

tome što su hrišćani međusobno suprotstavljani, jer bi to značilo da je nečastivi odnio konačnu pobjedu. A pošto to, kao hrišćani, nikako ne možemo prihvatiti, onda se moramo zalagati da kroz međusobno razumijevanje dodjemo i do konačnog jedinstva crkve Hristove.

> Nedavno je dosta polemike izazvao članak u beogradskim Večernjim novostima u kojem je navodno jedan stanovnik

Mirotvorstvo je prečica ka carstvu nebeskom